بڵاوكراوەكانی
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

ئامادەكردنی: باوكی ڕەهەند

دەزگای چاپو پەخشی سەردەم، لە ماوەی دوو مانگی ڕابردودا، كۆمەڵێ كتێبی هەمەجۆری خستە بەردەستی خوێنەران. كتێبەكان چەند بوارێكی جیاواز جیاوازیان لەخۆگرتووە، لەوانە مێژوو، ئەدەب (ڕۆمانو شیعر)، مۆسیقا، بیرەوەری، سینەما، فیكرو فەلسەفە، ئینسایكلۆپیدیایەكی گشتی. ئاشكرایە یەكێك لەكارە باشو ناوازەكانی دەزگای سەردەم ئەوەیە، گرنگیو بایەخ بە تێكڕای بوارەكانی ڕۆشنبیریو كەلتوریی دەدات، هەوڵدەدات كتێب لە هەموو بوارەكانی ئەدەبیو زانستیو كۆمەڵایەتیو مێژوییو فەلسەفی..هتد چاپ بكاتو خۆی بە تەنها بوارێك یان دوو بوارەوە نەگرتووە، بەڵكو تەواوی كایە ڕۆشنبیریو مەعریفییەكانی بەسەر كردۆتەوە. ئەمەش خاڵێكی پۆزەتیڤەو شایەنی دەستخۆشی لێكردنە.

ئێمە لەم ژمارەیەی گۆڤاری سەردەمدا، هەوڵدەدەین تاڕادەیەك چەند كتێبێك بە خوێنەری گۆڤارەكەو سەرجەم خوێنەرانی دیكە ئاشنا بكەین.

سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەم...
یادەوەرییە سیاسییەكانم

ئەمە یەكێكە لەو كتێبە گرنگانەی لەلایەن دەزگای سەردەمەوە بە دیزاینو چاپێكی جوان بڵاوكراوەتەوە. كتێبەكە بیرەوەرییە سیاسییەكانی سوڵتان عەبدولحەمیدە كە بە زمانی خۆی دەیانگێڕێتەوە. خوێندنەوەی ئەم كتێبە ئاشنامان دەكات بە چۆنیەتی بیركردنەوەی ئەم سوڵتانەی موسڵمانان كە حوكمی ئیمپراتۆریەتێكی گەورەی كردووە. ئاشنامان دەكات بەوەی تێبگەین ئەم سوڵتانە لەو ڕۆژگارەدا، چۆنو بە چ شێوەیەك بیری كردۆتەوەو چۆن هەوڵی داوە كێشەو قەیرانە زۆرو فراوانەكانی ئەو سەردەمەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی چارەسەربكات.

لە ڕاستیدا بڵاوكردنەوەی ئەم كتێبە، لەم ساتەوەختەدا بایەخێكی تایبەتیو بەرچاوی هەیە، چونكە لە ئێستادا مەسەلەی قەتڵوعامكردنی ئەرمەنییەكان، لەسەر دەستی سوپای عوسمانیو لە ڕۆژگاری

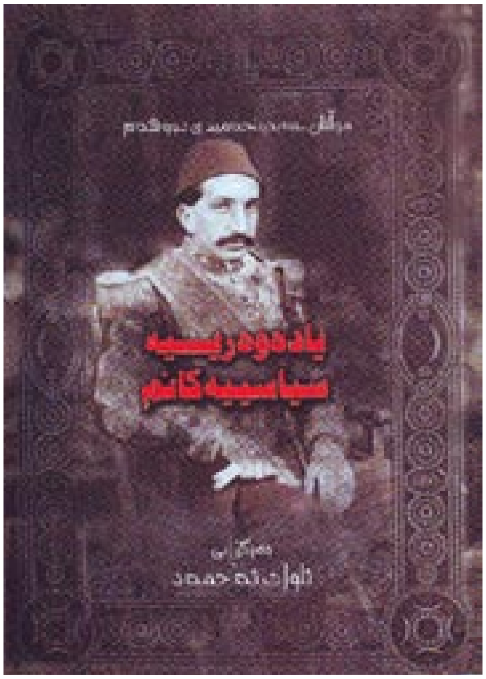

سوڵتان عەبدولحەمیدا، هەنوکە بووەتە بابەتێکی سەرەکیو گەرمی میدیاکان، بەتایبەتی لە میدیاکانی ڕۆژئاوا، بووەتە مەسەلەیەک کە دەوڵەتی تورکیای تاڕادەیەکی زۆر ئیحراج کردووە، تەنانەت کار گەشتووەتە ئەوەی دەوڵەتی تورکیا هەڕەشەی ئەوە دەکات، ئەگەر ئەم مەسەلەیە ڕانەوەستێنو سنورێکی بۆ دانەنێن، ئەوا نزیکە سەد هەزار ئەرمەنی کە لە وڵاتەکەیدا دەژین، دەردەکات. جگە لەوە لەلایەن چەند وڵاتێکی ئەوروپییەوە هەوڵێکی زۆر خراوەتەگەڕ بۆ ئەوەی مەسەلەی کوشتوبڕی ئەرمەنییەکان بە جینۆساید بناسرێتو ئەم هەوڵەش تورکیای زۆر نیگەران کردووە. لێرەوە بایەخی ئەم کتێبە زیاتر دەردەکەوێت.

بێگومان خودی سوڵتان عەبدولحەمید شوێنی مشتومڕو قسەکردنێکی زۆرە، هەندێ کەس پێیانوایە ئەو کەسایەتییەکی مێژوویی مەزنەو ڕیفۆرمخوازێکی دادپەروەر بووە، تەنانەت نازناوی (پاشای مەزن)یان لێناوە. پێیانوایە بە شێوەیەکی زیرەکانەو بە لێهاتووییەوە، حوکمی دەوڵەتێکی پانو فراوانی کردووە کە لە چەندین نەتەوەو ئاینی جیاواز جیاواز پێکهاتبوو. حەزێکی زۆری لە بڵاوبونەوەی زانستو خوێندەواری بووە، بۆ ئەو مەبەستە، وەک لە کتێبەکەدا ئاماژەی پێکراوە، چەندین قوتابخانەی لەسەر شێوازی خوێندنی خۆرئاوایی دامەزراندووەو پیاوە خوێندەوارەکانی لەخۆی نزیککردووەتەوە. بەپێی شەریعەتی ئیسلامی دادگاکانی ڕێکخستووە، هەوڵیداوە گەندەڵیو فەسادی ئیداری بنبڕ بکات. دژ بە دەستدرێژیو چاوچنۆکی ڕۆژئاوا ڕاوەستاوەو بەرەنگارییان بووەتەوە، چونکە ڕۆژئاوا چاویان بڕیبووە میراتی (پیاوە نەخۆشەکە) کە لەو سەردەمەدا بە دەوڵەتی عوسمانیان وتووە. ئەمە جگە لەوەی بەهیچ جۆرێک ڕازی نەبووە دەوڵەتێکی جوولەکە لە فەلەستیندا دابمەزرێتو کتێبەکە لەمبارەیەوە بەڕوونی هەڵوێستی ئەومان بۆ دەردەخات. وەلێ لەلایەکی دیکەوە هەندێ کەسی دیکە پێیانوایە ئەم سوڵتانە زاڵمێکی زۆردارو دیکتاتۆر بووە، بۆ ماوەی ٣٣ ساڵ تاکڕەوانە لە کۆشکی (یلزر)ەوە

دیمەنێک لە کۆکوژی ئەرمەنەکان

حوکمی ئەو ئیمپراتۆرە پانو فراوانەی کردووەو تەنها قسەی ئەو سەروەر بووە، هەموو دەزگاکانی ئیمپراتۆریەتەکەی بە خۆیەوە بەستبوو، بە تەنها هەر خۆی وڵاتی بەڕێوەبردووە. خەڵکانی ئازادیخوازی چەوساندووەتەوەو هەندێکیانی کوشتووەو هەندێکی دیکەیانی شاربەدەر کردووە، تەنها ئەوانەی ملکەچو گوێڕایەڵی بوون ڕزگاریان بووە. تەنانەت لە ڕۆژئاوا نازناوی (سوڵتانی سور) یاخود (بکوژە گەورەکە)یان لێناوە، ئەمەش بەهۆی ئەوەی گوایە لەسەردەمی حوکمڕانی ئەمدا کوشتوبڕی ئەرمەنەکان، لەسەر دەستی سوپای عوسمانی ڕویداوە.

بەڵام ئاخۆ سوڵتان عەبدولحەمید کێیە؟

جگە لەو زانیاریانەی لە پێشەکی کتێبەکەدا، لەسەر ژیانی ئەم پیاوە خراونەتەڕوو، ئێمە کۆمەڵێ زانیاری گرنگی دیکە کە لە هەندێ سەرچاوەی ئینتەرنێتییەوە وەرمانگرتووە، دەخەینەبەردەست، ئەمەش بۆ ئەوەی خوێنەر زیاتر ئاشنای ژیانی ئەم سوڵتانە ببێتو زیاتر لێتێبگاتو باشتر بیناسێت.

سوڵتان عەبدولحەمید کوڕی سوڵتان عەبدولمەجیدی یەکەمە، لە ساڵی ١٨٤٢ لەدایکبووە، باوکی یەکەمین سوڵتانی عوسمانی بووە، سیفەتێکی فەرمی بەخشیوە بەو جوڵانەوە بەڕۆژئاوایکردنەی (حرکە التغریب) لەناو دەوڵەتی عوسمانیدا هەبووە. سەردەمی سوڵتان عەبدولمەجیدی یەکەم بەسەردەمی (تەنزیمات) ناسراوە، واتە تەنزیمکردنی کاروبارەکانی دەوڵەت بەپێی میتۆدی ڕۆژئاوایی. دایکی سوڵتان عەبدولحەمید یەکێک بووە لە ژنە زۆرەکانی باوکیو ناوی «تیرمشکان»بووە، بە ڕەچەڵەک شەرکەسی بووە. سوڵتان عەبدولحەمید هێشتا منداڵ بووەو تەمەنی حەوت ساڵان بووە، (لە هەندێ سەرچاوەدا نوسراوە دە ساڵان بووە)، دایکی کە تەمەنی تەنها ٣٣ ساڵ بووە، کۆچی دوایی دەکات. ناچار دەچێتە لای باوەژنەکەی کە ناوی «بیرستۆ قادین» بووە، ئەم باوەژنە پەروەردەکردنی منداڵەکەی گرتووەتە ئەستۆی خۆیو زۆرباشو میهرەبان بووە لەگەڵیداو خۆشیویستووە، بۆیە کاتێ عەبدولحەمید دەچێتە سەر عەرشی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی، نازناوی (سوڵتانەی دایک) دەدات بە باوەژنەکەی.

عەبدولحەمید تەمەنی هەژدە ساڵ دەبێت باوکی دەمرێت، دەچێتە لای عەبدولعەزیزی مامی کە لەسەر هەمان ڕێچکەی براکەی بەردەوام دەبێتو بایەخ بە تازەکردنەوەو تەغریبکردن دەدات. عەبدولحەمید لەگەڵ مامیدا گەلێک وڵاتی بینیوە، لەوانە نەمسا، فەرەنسا، ئینگلتەرە، میسر. هەروەها عەبدولحەمید لەسەردەمی خەلافەتی حوکمڕانی مامیدا، کۆمەڵێ لەو پاشایانەی جیهانی بینیوە کە سەردانی ئەستەنبوڵیان کردووە. عەبدولحەمید دارتاشێکی دەستڕەنگین بووە، لەناو باخچەی کۆشکەکەی لە ئەستەنبوڵ، وەرشەیەکی بچوکی دارتاشی هەبووەو بەشێکی زۆری کاتی لەوێدا بردووەتەسەرو تاکو ئێستاش پاشماوەی هەندێ لەکاری دارتاشییەکەی ماوەتەوە. جگە لەوە کۆمەڵێ ئارەزوی دیکەی هەبووە، لەوانە حەزی لە وێنەگرتن بووە، بۆ ئەو مەبەستە وێنەی هەموو ناوچەکانی ئەستەنبوڵی

گرتووەو لە ئەلبومێکی دوازدە بەرگیدا کۆیکردونەتەوە. ئەم ئەلبومە لە ئێستادا لە بەشی تورکی کتێبخانەی کۆنگرێس لە واشنتۆن پارێزراوە. کتێبخانەیەکی بۆ وەرگێڕان هەبووەو شەش وەرگێڕ کاری وەرگێڕانیان تێداکردووە، پارەی زیاتری دەدا بە وەرگێڕانی ڕۆمانە پۆلیسییەکان. عەبدولحەمید هەردوو زمانی فارسیو عەرەبی زانیوە، ژمارەیەکی زۆر کتێبی مێژوییو مۆسیقیو زانستی سەربازیو سیاسیو ئەدەبیو دیوانی شیعری خوێندووەتەوە.

سوڵتان عەبدولعەزیزی مامی بەهۆی پیلانێکەوە کە هەندێ لە پیاوانی کۆشک دایانڕشتبوو، دەکوژرێت. دوای کوشتنی مامی، براکەی عەبدولحەمید کە ناوی موڕادی پێنجەمە، دەچێتە سەر عەرشی سەڵتەنەتی عوسمانی، بەڵام بەهۆی تێکچونی باری دەرونییەوە، تەنها ٩٣ ڕۆژ حوکم دەکات، دواتر ناچار وازدەهێنێت. لێرەوە سوڵتان عەبدولحەمید لە ٣١ ئابی ساڵی ١٨٧٦و لە تەمەنی ٣٤ ساڵیدا حوکمی وڵات دەگرێتە دەست. کاتێ ئەم سوڵتانە گەنجە حوکمی وڵات دەگرێتە دەست، جەنگی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی لەگەڵ ڕوسیا لە سەروبەندی هەڵگیرساندنیدا بووە، بارودۆخی ناوخۆیی هەندێ بەشی دەوڵەتی عوسمانی پڕ بووە لە پەشێویو ناسەقامگیری، بەتایبەتی لە ناوچەی بەڵقان. لە ٢٣ کانونی یەکەمی ١٨٧٦، واتە تەنها دوای چوار مانگ لە گرتنەدەستی دەسەڵات لەلایەن سوڵتان عەبدولحەمیدەوە، وڵاتە گەورەکان لە ئەستەنبوڵو لە کۆنگرەی (ترسخانە) کۆبونەوە، تاکو قسەوباس لەسەر ئەو جەنگە بکەن کە ڕەنگە لە داهاتودا لەلایەن ڕوسیاوە دژ بە دەوڵەتی عوسمانی بەرپابکرێت. بەڵام لەگەڵ نزیکبونەوەی وادەی جەنگەکەو لێدانی یەکەم تەپڵی جەنگ، وڵاتە گەورەکان سەفیرەکانیان لە ئەستەنبۆڵ دەکێشنەوەو عوسمانییەکان بەتەنها لەبەردەم سوپای ڕوسیادا بەجێدەهێڵن. جەنگەکە لە ناوەڕاستی ساڵی ١٨٧٧ ڕویداو بە جەنگی (٩٣) ناسراوەو یەکێکە لە جەنگە هەرە گەورەکانی ئەو سەردەمەو تێیدا عوسمانییەکان بەشێوەیەکی زۆر خراپ تێکدەشکێن، ئەگەر گردبونەوەی وڵاتانی ئەوروپا دژ بە ڕوسیاو هاتنی کەشتیگەلی دەریایی ئینگلیزی بۆ بەندەری ئەستەنبوڵ نەبوایە، ئەوا سوپای ڕوسیا هیچی ئەوتۆی نەمابوو بگاتە ئەستەنبوڵ. جەنگەکە بە بەستنی دوو پەیماننامەی ئاشتی کۆتاییپێهات کە هەردوو پەیماننامەکە بۆ دەوڵەتی عوسمانی نالەبارو خراپ بوو، چونکە بەپێی ئەو دوو پەیماننامەیە چەند بەشێک لە خاکی دەوڵەتی عوسمانی جیاکرانەوەو غەرامەیەکی زۆریشی بەسەردا سەپێنرا.

ئەگەرچی سوڵتان عەبدولحەمید لەم یادەوەریانەیدا، بەتایبەتی لە لاپەڕەکانی (١٩، ٣١، ٣٦) کتێبەکەدا، تاڕادەیەکی کەم باسی کێشەی ئەرمەنەکان دەکات، بەڵام هەرگیز دان بەوەدا نانێت کە ئەرمەنەکان لەسەر دەستی سوپای عوسمانی توشی کوشتوبڕبوون، ئەو سورە لەسەر ئەوەی ئەرمەنەکان لەڕێگەی دەستی دەرەکییەوە یاخیبونیان لە وڵاتەکەیدا بەرپاکردووەو بە فیتی ئینگلتەرەو ڕوسیا

دەستیان داوەتە ئاشوبگێڕیو ئاژاوەنانەوە. کەمو زۆر باسی ژمارەی کوژراو و دوورخاوەکان ناکات، لێرەوە ئێمە بە باشی دەزانین کەمەکێک بە درێژی باسی ئەو کوشتوبڕەی ئەرمەنەکان بکەینو هەندێ زانیاری گرنگ بخەینە بەردەستی خوێنەر.

سەرەتای قەیرانەکە

مەسەلەی لەناوبردنی ئەرمەن لە سەردەمی سوڵتان عەبدولحەمیدی دووەمدا سەریهەڵدا، دەوڵەتی عوسمانی دەڵێت ڕوسیا هەستا بە دنەدانی ئەو ئەرمەنە ڕوسیانەی لە نزیک سنوری ڕوسیاو دەوڵەتی عوسمانییەوە نیشتەجێببوون، تاکو لەو سنورەدا پەشێویو ناسەقامگیری بنێنەوە. بۆ ئەو مەبەستە هەم بە پارەو هەم بە چەک کۆمەکی کردنو لەناو خاکی خۆشیدا مەشقو ڕاهێنانی پێدەکردنو چەندین گروپی چەکداری لێدروستکردن، لە نمونەی خنجاقو تشناق. پاشان بەریتانیا کۆمەکو پشتگیرییەکی بەهێزی لەو گروپە چەکدارانە کرد، چونکە بەریتانیا دەیویستو هەوڵیدەدا دەوڵەتی عوسمانی لەناوبچێت.

بۆ دەوڵەتی عوسمانی زۆر قورسو زەحمەت بوو، بگرە مەحاڵ بوو ڕازیبێت بەوەی لەسەر خاکەکەی، دەوڵەتێکی ئەرمەنی قوتبکرێتەوە، بەتایبەتی لەو شەش شارەی کە دەکەونە ڕۆژهەڵاتی ئەنادۆڵەوە، سوڵتان عەبدولحەمید دروستبونی ئەم دەوڵەتەی وەک کردەوەیەکی خۆکوژی بۆ دەوڵەتی عوسمانی لەقەڵەمدەدا. لێرەوە کاتێ ئەرمەنەکان دەستیانکرد بە جموجوڵو یاخیبونی چەکداری، سوڵتان عەبدولحەمید بە هیچ جۆرێک سڵی لە دامرکانەوەو شکستپێهێنانی ئەو یاخبوونە نەکردەوە، هەرگیز گوێی بەو فشارە دەرەکیانەو بەو هەڕەشانەی ئینگلتەرە نەدا کە کەشتیگەلێکی خۆی ناردبووە ناوچەکە.

ڕاگواستنو لەناوبردنی بەکۆمەڵ

بەشێک لە تورکەکان پێیانوایە حکومەتی عوسمانی لەو سەردەمەدا، نەیدەتوانی ئەم کێشەیە چارەسەربکات، تەنها لە ڕێگەی ڕاگواستنی ئەرمەنەکان نەبێت لە ناوچە سنورییەکان، ئەمەش بۆ ئەوەی بە تەواوی پەیوەندی نێوان ئەرمەنو سوپای ڕوسیا بنبڕبکات. بۆیە حکومەتی عوسمانی هەستا بە پرۆسەیەکی گەورەو بەرفراوانی ڕاگواستنی ئەرمەنەکان بۆ سوریاو لوبنانو موسڵ، ژمارەی ڕاگوێزراوەکان هێجگار زۆربوو کە زیاد لە ٦٠٠ هەزار کەس بووە. ئەم ژمارە زۆرەو ئەو توانا کەمەی دەوڵەتی عوسمانی لەبەردەستیدابوو بۆ ئەنجامدانی پرۆسەی ڕاگواستنەوەکە، بووە هۆی مردنی ژمارەیەکی زۆری خەڵک، بەشێکی زۆری خەڵک لە برساو لە سەرمادا گیانیان لەدەستدا، بەشێکی دیکەیان بەهۆی نەخۆشییەوە مردن. هەندێ سەرچاوە ژمارەی ئەو کەسانەی لەناوچوون بە ٣٠٠ هەزار کەس دادەنێن.

هەندێ نوسەر باس لەوە دەکەن پرۆسەی ڕاگواستنەکە تەنها ئەرمەنەکانی نەگرتەوە، بەڵکو ئەو موسڵمانانەشی گرتەوە کە لەنزیک سنوری ڕوسیا نیشتەجێبوون. «سەعید نەورەسی» بەم شێوەیە

وەسفی پرۆسەی ڕاگوێزانی موسڵمانەکان دەکات: (بەفر بە بەرزی سێ بۆ چوار مەتر کۆببووەوە، خەڵکی بە فەرمانی حکومەت، خۆیان بۆ جێهێشتنی شارەکەو ڕاگوێزان ئامادە دەکرد. ئەو خێزانانەی شەش یان حەوت منداڵیان هەبوو، تەنها دەیانتوانی منداڵێک یان دوو منداڵیان لەگەڵ خۆیاندا بەرن، ناچاربوون منداڵەکانی دیکەیان لەسەر ڕێگا سەرەکییەکانو لەژێر پردەکاندا، لەگەڵ بڕێک خۆراکی کەم جێبێڵن.. لەنێوان فرمێسکو قیژەقیژی منداڵەکانو گریانی دایکەکاندا، دیمەنی لێکجیابونەوەیەک دەبینرا کە دڵڕەقترین دڵی دەهێنانە گریان). هەندێ لە مێژونوسە تورکەکان دەڵێن ژمارەی قوربانییە موسڵمانەکان لە کوشتوبڕی ئەرمەنیەکاندا، دەگاتە نزیکەی ملیۆنێک کەس. گەرچی هەندێ مێژونوسی دیکەی تورک ئاماژە بەوەدەکەن کە ژمارەی ئەرمەنییە کوژراوەکان دە هەزار کەسێکە، بەڵام هەندێ سەرچاوەی دیکە ئاماژە بەوە دەکات قوربانیانی ئەو کارەساتە زیاد لە ملیۆنێک ئەرمەنییە، لەناویاندا خەڵکانی سریانیو کلدۆئاشوریش هەیە کە ئەوانیش بوونەتە قوربانیو گیانیان لەدەستداوە. سەرچاوە ئەرمەنییەکان باس لەوە دەکەن هەڵمەتی لەناوبردنەکە هەڵمەتێکی بەئەنقەستو مەبەستداربووە، بۆ ئەوە بووە ڕەگەزی مەسیحی، بەتایبەتی ئەرمەن ریشەکێش بکەن، چونکە ئەوان تەنها ڕەگەزێکی نەژادی بوون لەنێوان تورکیاو میللەتە تۆرانییەکانی ئاسیای ناوەڕاست.

دواجار بەهۆی ئەم کوشتوبڕەوە ئەرمەنەکان بۆ زۆرێک لە وڵاتانی جیهان کۆچیان کرد، نەتەوەی ئەرمەن ساڵانە لە ٢٤ نیسانادا یادی ئەو کارەساتە دەکەنەوە، بەڵام تائێستا دەوڵەتی تورکیا بە شێوەیەکی فەرمی دانی بەم کوشتوبڕەدا نەناوە.

ئەم کتێبە لەلایەن بەڕێز «ئاوات ئەحمەد»ی وەرگێڕەوە بە زمانێکی کوردی پوختو جوان کراوەتە کوردی. تیراژی کتێبەکە هەزار دانەیەو نرخی دوو هەزارو پێنج سەد دینارە.

....

سێ لێکۆڵینەوەی مێژوویی

ئەم کتیبە لە نوسینی مێژونوسی گەورەو مەزن خوالێخۆشبوو «ساڵح قەفتانە»، کتێبەکە لە بنچینەدا ناوی (مێژوی گەلی کورد لە کۆنەوە تا ئەمڕۆ)یە، بەڵام لە چاپی سێیەمی ساڵی ٢٠٠٥دا کە لەلایەن بەڕێز «فازیل هیمەت»وە چاپکراوەتەوە، ئەم وتارەی دیکەی نوسەری بۆ زیادکردووە (نەتەوەی کورد تورکمان نییە)، بەمەش کتێبەکە دەوڵەمەندتربووە، پاشان دەزگای سەردەم جارێکی دیکە لە چاپێکی جوانو نایابداو لەژێرناونیشانی (سێ لێکۆڵینەوەی مێژوویی) کتێبەکەی سەرلەنوێ چاپکردۆتەوە، بەڵام ئەمجارە وتارێکی وەرگێڕدراوی گرنگو بایەخداری مێژونوسی بەهرەمەند «ساڵح قەفتان» بۆ ئەم چاپە تازەیەی زیادکراوە، وتارەکەش باس لە سەرهەڵدانی شۆڕشی فەرەنسی ساڵی

١٧٨٩ دەكات. بە دانانی ئەم وتارە لەم چاپە تازەیەی كتێبەكەدا، بەهاو سەنگی كتێبەكە زیاترو بایەخدارتردەبێت. نوسەر لە ساڵی ١٩٣٩ ئەو وتارەی دەربارەی شۆڕشی فەرەنسی لە عەرەبییەوە بەشێوەیەكی جوانو ئاسان وەرگێڕاوەتە سەر زمانی كوردی. بایەخی وتارەكە لەوەدایە وەرگێڕ بابەتێكی وەرگێڕاوە كە زۆر بە كەمی، لەو سەردەمەدا، ئاوڕی لێدراوەتەوە.

لەڕاسیتدا سەرجەمی كتێبەكە پڕە لە بابەتو زانیاری زۆر گرنگ دەربارەی خودی مرۆڤو چۆنیەتی ژیانی لە بەرەبەیانی مێژووەوە تا ڕۆژگاری پێشكەوتن، لێوانلێوە لە زانیاری دەربارەی كوردو كوردستانو خاكو ئاووهەواكەی و چۆنیەتی پەیدابونی كورد لە كوردستانو تەواوی ئەو ناوچانەی كوردیان تێدا دەژی. ئەم كتێبە وەك بابەتێكی مێژوویی، یەكێك لە شاكارە گەورەكانی كتێبخانەی كوردی، یەكێكە لەو كتێبانەی دەكرێ لە قۆناغە جیاواز جیاوازەكانی خوێندندا، سودی لێوەربگیرێتو هەندێ بەشو بابەتی بكرێت بە پرۆگرامی خوێندن. ئەم كتێبە تەنها باس لە پەیدابونی كورد ناكات، بەڵكو لەپاڵ ئەوەشدا باس لە نەتەوە هەرە كۆنەكانی ڕۆژئاوای ئێرانو ڕۆژهەڵاتی عێراق دەكات، سۆمەریەكانو ئەكەدییەكانو عیلامەكانو... هتد. پاشان تاڕادەیەك بە درێژی باسی سەرهەڵدانو دروستبونی دەوڵەتی مادو لەناوچونی دەكات.

دواجار ئەم كتێبە یەكێكە لەو كتێبە دەگمەنانەی بواری مێژوو كە پێویستە هەموو ئەو لێكۆڵەرو مامۆستاو ڕۆشنبیرانەی لە بواری مێژودا كاردەكەنو حەزوئارەزوی مێژوییان هەیە، بیخوێننەوەو ئاگاداربین، چونكە لەزەتێكی گەورە لە خوێندنەوەی دەبینو زانیارییەكی زۆر فراوانیان لەسەر سەردەمی كۆنو نەتەوەكانی ئەم ناوچەیە دەستدەكەوێت، دەكرێ ئەم كتێبە وەك سەرچاوەیەك بۆ نوسینی مێژوویی بەكاربهێنرێت.

كتێبەكە ٣٦٤ لاپەڕەی گەورەیە، تیراژی هەزار دانەیەو نرخی پێنج هەزار دینارە.

خەونی نوسین

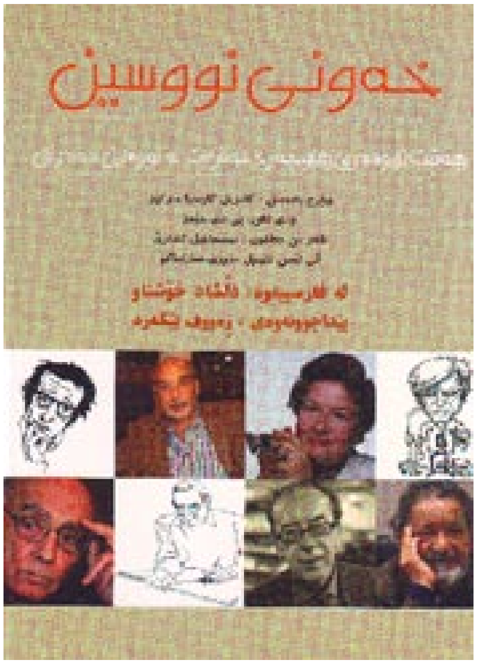

کتێبی خەونی نوسین یەکێکی دیکە لەو کتێبانەی شایەنی خوێندنەوەیە، بەتایبەتی بۆ ئەو بەڕێزانەی خولیای نوسینو هاتنەناو جیهانی کتێبیان هەیە، بۆ ئەو کەسانەی دەیانەوێ لە دەریای پانو بێ بنی نوسیندا، قەڵەمی خۆیان تاقیبکەنەوەو خۆیان بکەن بە مەلەوانێکی ئەو بوارە گرنگو مەزنەی مرۆڤایەتی، مەبەستمان بواری نوسینو خوێندنەوەیە. ئەم کتێبە بیروڕاو تێڕوانینی هەشت نوسەری مەزنو گەورەی هاوچەرخ، سەبارەت بە پرۆسەی نوسین دەخاتەڕوو. لەگەڵ خوێندنەوەی ئەم کتێبەدا ئاشنا دەبین بەوەی ئەو هەشت نوسەرە چۆنو بۆچی دەنوسنو سەرەتا چۆن دەستیان پێکردووەو دواتر چۆن گەشتونەتە ئەم ناووناوبانگەی ئێستایان. ئەو گرفتو حاڵەتە دەرونیانە چین لەکاتی نوسینی وتارو تێکستەکانیانداو لەکاتی چاوپێکەوتنو گفتوگۆکاندا، هاتونەتەبەردەمیانو چۆن مامەڵەیان لەگەڵداکردووە.

خوێندنەوەی ئەم کتێبە چێژێکی زۆر تایبەتی هەیەو هەموو خوێنەرێک دەتوانێ بیخوێنێتەوە کەم تا زۆر ئاشنای جیهانی پڕ جەنجاڵی نوسینو نوسەرەکان ببێت. خوێنەر لە سیاقی خوێندنەوەی ئەم کتێبەدا، بۆی دەردەکەوێت جیهانی نوسین ئەوەندە جیهانێکی ئاسانو سادە نییە، بەڵکو جیهانێکە پێویستی بە شەونخونیو ماندوبوونو سەبر هەیە، مرۆڤ هەر لەخۆیەوەو بە ئاسانی نابێتە ئاشنای جیهانی نوسینو نابێتە نوسەر، بەڵکو ئەوە پێویستی بە هەوڵو تێکۆشان هەیەو ماندوبونی زۆری دەوێت.

ئەم کتێبە لەلایەن بەڕێز «دڵشاد خۆشناو» لە فارسییەوە کراوە بە کوردیو بەڕێز «ڕەووف بێگەرد» پێداچونەوەی بۆ ئەنجامداوە. ژمارەی لاپەڕەکانی ٢٨١ لاپەڕەی قەبارە مامناوەندیە، تیراژەکەی هەزار دانەیەو نرخی سێ هەزارو پێنج سەد دینارە.

SARDAM

Foreign Culture Magazine

No. 62
Vol. 12
Mar. 2010

Concessionaire
SHERKO BEKAS

Editor- In- Chief
RAUF BEGARD

Editorial Staff
REBEEN HARDI
SHWAN AHMED

Computer Lay out
TAVGA FAEQ

Type corrector
Sakar Rauf

Art Production Work
Narmin Mustafa

Sardam Printing & Publishing House